

Hebedová, Petra

Adverbia a adpozice

In: Hebedová, Petra. *Stručná gramatika estonštiny*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013, pp. 72-77

ISBN 978-80-210-6430-0; ISBN 978-80-210-6433-1 (online : Mobipocket)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/128782>

Access Date: 18. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Adverbia a adpozice

Některá adverbia a postpozice se ohýbají v jedné trojici lokálních pádů, rozlišují tak lokální význam statický (nacházení se v určité lokalitě bez pohybu) a dva lokální významy dynamické – směr do/k a směr z/od (viz kapitola 3.2 Příklady užití pádů). (Vnitřní a vnější lokalita není obvykle rozlišena. Jen některé z následujících tvarů adverbíí a postpozic mají pravidelné koncovky lokálních pádů.)

Ohebná adverbia místa

Kde?	Kam?	Odkud?
<i>siin</i> „tady“	<i>siia</i> „sem“	<i>siit</i> „odtud“
<i>seal</i> „tam“	<i>sinna</i> „tam“	<i>sealt</i> „odamtud“
<i>kaugel</i> „daleko“	<i>kaugele</i> „daleko“	<i>kaugelt</i> „zdaleka“
<i>lähedal</i> „blízko“	<i>lähedale</i> „blízko“	<i>lähedalt</i> „zblízka“
<i>lähemal</i> „blíž“	<i>lähemale</i> „blíž (k něčemu)“	<i>lähemalt</i> „z větší blízkosti“
<i>all</i> „dole“	<i>alla</i> „dolů“	<i>alt</i> „zdola, zesponu“
<i>üleval</i> „nahore“	<i>üles</i> „nahoru“	<i>ülevalt</i> „shora“
<i>ees</i> „před“	<i>ette</i> „před“	<i>eest</i> „zpredu“

Postpozice a prepozice

Postpozice a prepozice (předložky) jsou slova, která se pojí s jiným slovem v určitém pádě. V případě postpozic to bývá nejčastěji genitiv, a protože se jedná o postpozice, následují až po daném slově. I u postpozic se podobně jako u adverbíí objevuje vyjádření tří druhů lokality (statické, směru do/k, směru z/od). Pokud takové rozlišení existuje, je uvedeno v tabulce. Uvádí se také, zda jde o postpozici, nebo prepozici a ve kterém pádě bývá jmenné doplnění. Použití je demonstrováno na příkladech. V některých případech se stejné slovo může vyskytovat jako postpozice i prepozice (viz poslední tabulka).

Postpozice

GEN + postpozice

určení místa

all alla alt	pod (směrem) pod zpod	<i>laua all</i> <i>laua alla</i> <i>laua alt</i>	pod stolem pod stůl zpod stolu
peal peale pealt	na (směrem) na z místa na	<i>kapi peal</i> <i>kapi peale</i> <i>kapi pealt</i>	na skříní na skříň ze skříně (z povrchu na skříní)
ees ette eest	před (směrem) před z/od místa před	<i>maja ees</i> <i>maja ette</i> <i>maja eest</i>	před domem před dům z pozice před domem
taga taha tagant	za (směrem) za zpoza	<i>puu taga</i> <i>puu taha</i> <i>puu tagant</i>	za stromem za strom zpoza stromu
sees sisse seest	uvnitř dovnitř zevnitř	<i>karbi sees</i> <i>karbi sisse</i> <i>karbi seest</i>	v krabici do krabice z krabice
kohal kohale kohalt	nad ⁸	<i>pea kohal</i> <i>pea kohale</i> <i>pea kohalt</i>	nad hlavou nad hlavu z pozice nad hlavou
kõrval kõrvale kõrvalt	u, blízko	<i>ukse kõrval</i> <i>ukse kõrvale</i> <i>ukse kõrvalt</i>	u dveří ke dveřím od dveří
juures juurde juurest	u	<i>vanaema juures</i> <i>vanaema juurde</i> <i>vanaema juurest</i>	u babičky k babičce od babičky
lähedal lähedale lähedalt	blízko, poblíž	<i>Tallinna lähedal</i> <i>Tallinna lähedale</i> <i>Tallinna lähedalt</i>	blízko Tallinnu do blízkosti Tallinnu z blízkosti Tallinnu
vahel vahele vahelt	mezi	<i>ukse ja akna vahel</i> <i>ukse ja akna vahele</i> <i>ukse ja akna vahelt</i>	mezi dveřmi a oknem mezi dveře a okno z místa mezi dveřmi a oknem
ääres äärde äärest	u, podél	<i>tee ääres</i> <i>tee äärde</i> <i>tee äärest</i>	u/podél cesty k cestě od cesty

8 Dále jsou v tabulce uvedeny jen statické významy, zbylé dva (směrové) významy si lze odvodit ze statického významu.

käes kätte käest	u, v (o těsném kontaktu)	<i>päikese käes</i> <i>päikese kätte</i> <i>päikese käest</i>	na slunci na slunce z místa na slunci
pool poole poolt	u (na straně, ze strany)	<i>sõprade pool</i> <i>aken tänava poole</i> <i>metsa poolt</i>	u přátel okno do ulice od/z lesa

 určení **místa** nebo **času**

järel järele järelt	po, za	<i>auto järel, suve järel</i> <i>(poodi) leiva järele</i> <i>kellegi järelt koristama</i>	za autem, po létě (do obchodu) pro chleba uklízet po někom
keskel keskele keskelt	uprostřed	<i>linna keskel, mai keskel</i> <i>linna keskele</i> <i>linna keskelt</i>	uprostřed města, května do středu města zprostřed města
paiku ajal	kolem, přibližně	<i>kella kümne paiku</i> <i>südaöö ajal</i>	kolem desáté kolem půlnoci
jooksul	během	<i>öö jooksul</i>	během noci
eel	(bezprostředně) před	<i>valimiste eel</i>	před volbami

 další postpozice **místa**

vastas (vastast, vastu)	naproti	<i>poe vastas</i>	naproti obchodu
ligidal (ligidale, ligidalt)	blízko	<i>kodu ligidal</i>	blízko domova
küljes (külge, küljest)	u, na (těsně, v kontaktu)	<i>põranda küljes</i>	na podlaze
otsas (otsa, otsast)	na (konci, vrcholu, špičce)	<i>puu otsas</i>	na špičce stromu, na stromě

jiné postpozice

seas (sekka, seast)	mezi (několika), ve společnosti, ve skupině	<i>muude asjade seas</i>	mezi jinými věcmi
hulgas, (hulka, hulgast)	mezi (několika), v houfu, spolu s	<i>laste hulgas</i>	mezi dětmi
asemel, asemele	(na)místo	<i>ühe asemel kaks</i>	(na)místo jednoho dva
järgi	podle	<i>seaduse järgi</i>	podle zákona
kaupa	po (jednotkách)	<i>osade kaupa</i>	po částech
tõttu	kvůli	<i>haiguse tõttu</i>	kvůli nemoci
puhul	v případě, pokud jde o, u příležitosti	<i>tarbe puhul</i>	v případě potřeby
korral	v případě	<i>halva ilma korral</i>	v případě špatného počasí
abil	(s) pomocí	<i>sõnaraamatu abil</i>	s pomocí slovníku
jaoks	pro	<i>minu jaoks</i>	pro mne
kohta	k, na, pro, o	<i>selle kohta midagi ütleva oma aja kohta film sõja kohta</i>	něco k tomu říct na svou dobu film o válce
põhjal	na základě	<i>faktide põhjal film raamatu põhjal</i>	na základě faktů film podle knihy
eest	o, za	<i>hoolitsema kellegi eest tasu eest iga hinna eest</i>	starat se o někoho za poplatek za každou cenu
võrra	o (kolik)	<i>kümne protsendi võrra</i>	o deset procent

Postpozice s jinými pády

ELAT + saadik, saati	od (časově)	<i>lapsest saadik</i>	od dětství
ELAT + peale	od (časově)	<i>hommikust peale</i>	od rána
ELAT + hoolimata	nehledě na	<i>kõigest hoolimata</i>	nehledě na všechno

GEN + kaudu	skrz, přes	<i>(rong sõidab) Tartu kaudu akna kaudu</i>	(vlak jede) přes Tartu oknem, přes okno
PART + kaudu	od po	<i>tuttava kaudu kuulma maanteed kaudu</i>	slyšet od (přes) známého po silnici

Prepozice

Prepozice + PART

enne	před (časově)	<i>enne lõunat</i>	před obědem
keset	uprostřed	<i>keset tuba</i> <i>keset ööd</i>	uprostřed pokoje uprostřed noci
mööda	podél, po	<i>mööda metsa</i> <i>mööda tänavat</i>	po lese po ulici
piki	podél	<i>piki tänavat</i>	podél ulice, po ulici

Prepozice s jinými pády

koos + KOMIT	s, spolu	<i>koos isaga</i>	s otcem
ühes + KOMIT	s, spolu	<i>ühes vennaga</i>	s bratrem
ilma + ABESS	bez	<i>ilma sinuta</i>	bez tebe
kuni + TERMIN	až k	<i>kuni metsani</i>	až k lesu
peale + GEN	kromě	<i>peale minu</i>	kromě mě
alates + ELAT	počínajíc	<i>alates esmaspäevast</i>	od pondělka
tänu + ALL	díky komu/čemu	<i>tänu temale</i>	díky němu/ní

Postpozice i prepozice

pärast + PART	po	<i>pärast lõunat</i> <i>pärast tööd</i>	po obědě po práci
GEN + pärast	po (uplynutí)	<i>aasta pärast</i> <i>kolme päeva pärast</i>	za rok za tři dny
GEN+ pärast	kvůli, z důvodu	<i>tormi pärast</i> <i>huvi pärast</i>	kvůli bouřce ze zájmu
üle + GEN	přes	<i>üle õla</i> <i>üle õue</i> <i>üle raamatu kummarduma</i>	přes rameno přes dvůr sklonit se nad knihou
GEN + üle	nad	<i>võim kellegi üle</i>	moc nad někým
GEN + ümber	kolem	<i>Päikese ümber</i> <i>suu ümber</i> <i>laua ümber</i>	kolem Slunce kolem úst kolem stolu
ümber + GEN		<i>ümber Päikese</i>	kolem Slunce
PART + mööda	podél, po	<i>maad mööda</i> <i>võimalust mööda</i>	po zemi podle možnosti
mööda + PART		<i>mööda teed</i> <i>mööda tuba edasi-tagasi</i>	po cestě sem tam po pokoji
GEN + ligi	(blíž) k (blízko) u	<i>silmade ligi</i> <i>õhtu ligi</i>	k očím k večeru
PART + ligi		<i>maad ligi</i>	(blízko) u země, nad zemí
ligi + PART		<i>ligi maad</i> <i>ligi veepinda</i>	(blízko) u země, nad zemí nad vodní hladinou
GEN + vastu	proti	<i>selg selja vastu</i> <i>ettepaneku vastu olema</i>	zády naproti sobě být proti návrhu
vastu + PART		<i>vastu seina koputama</i> <i>vastu akent</i>	zaklepat na stěnu proti oknu, na okno
ELAT + läbi läbi + GEN	skrz, přes	<i>metsast läbi</i> <i>läbi metsa</i>	přes les